Zelfklevende loketstroken in Oostenrijk

H.A. Wolf, 24-02-2012

1. Inleiding

In **1998** voerde de Oostenrijkse Post zelfklevende loketstroken in. Die werden gebruikt in een netwerk van frankeermachines dat OPAL heet. Het staat voor “die Offene Post Automations Lösung” (= de open post automatiserings oplossing).

2. Groene posthoorns type I

2a. Rijen van 17 posthoorns

De eerste strook in mijn verzameling dateert van **15 mei 1998** *(afb.1)*. Letters en cijfers zijn klein gedrukt. ‘Wien’ is in schrijfletters, niet in hoofdletters. Verder staat er een dwarsstreep in de nullen. De automaat printte toen nog geen R-labels uit. Die werden er apart voor aangemaakt en opgeplakt.

Afb.1: kleine letters en cijfers

De strook van **23 december 1998** is een bijzondere, want de rol is kennelijk omgekeerd in de printer gezet. De posthoorns in de onderdruk staan op hun kop *(afb.2)*. De normale stand van de posthoorns blijkt uit *afb.3* van **8 mei 2000**.

Afb.2: kopstaande rol

Afb.3: normale stand

De automaat print voor aangetekende stukken ook een R-strook met barcode *(afb.4)*. Voorheen was zo'n R-strook een aparte sticker zoals in afb.1.

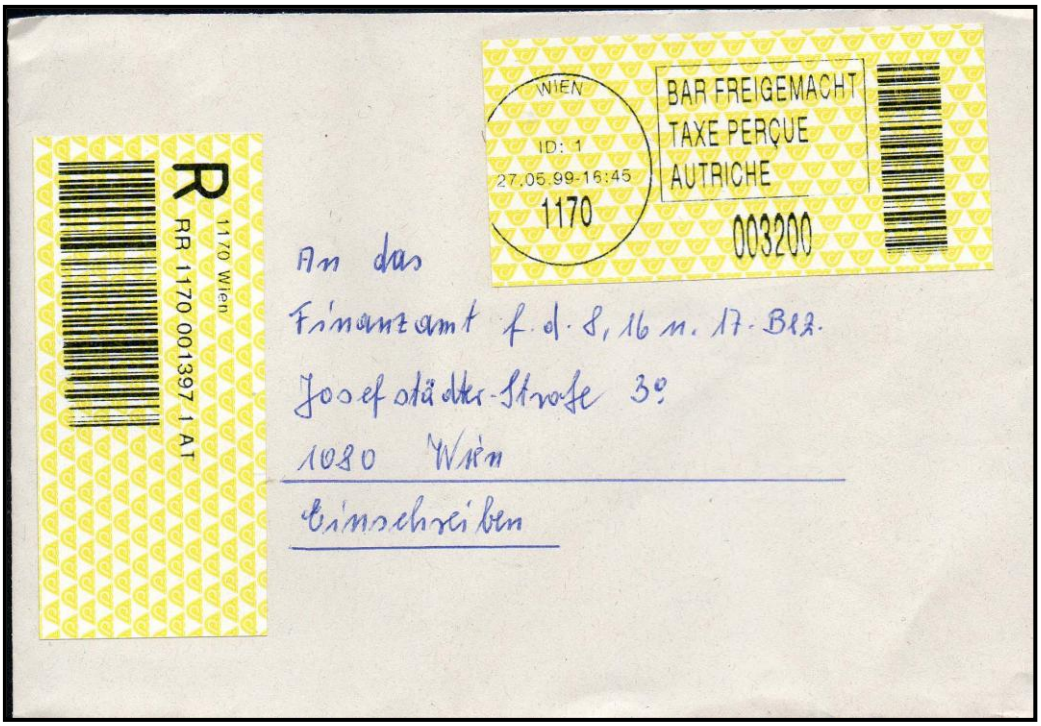

Afb.4: R-strook

De opdruk kan aan de hand van *afb.2* als volgt worden ontleed:
1) links staat een rondstempel dat lijkt op de bekende handstempels. Daarop staan de plaatsnaam en de postcode (WIEN 1030). ID:3 is loket 3. De tijd wordt tot op de minuut nauwkeurig vermeld.
2) In het midden staat in een rechthoek in het Duits en Frans PORT BETAALD, gevolgd door de landsnaam AUTRICHE (= Oostenrijk) in het Frans. Zoals bekend is Frans de wereld posttaal.
3) Onder de rechthoek staat de waarde 00070. In de periode 1998 – 2002 was dit nog de Oostenrijkse Schilling, Het tarief voor een brief binnen Europa was in 1998 7 Schilling. Er moet dus eigenlijk een komma na de 7 worden gelezen: 0007,00 Schilling.
4) rechts is een barcode geprint, die ten behoeve van de automatische sortering aangeeft dat het poststuk is gefrankeerd met een loketstrook.
5) de opdruk wordt met thermodruk op de stroken geprint. De ervaringen met vervaging van de opdruk op onze Nederlandse Hytechstroken kent men op deze Oostenrijkse stroken ook.
De onderdruk van de stroken bestaat uit eindeloos herhaalde rijen met 17 posthoorns. Deze posthoorns noem ik type I. Ze komen in de loop der tijd in diverse schakeringen van groen, groengeel en geel voor.

2b. Rijen van 15 posthoorns

In de loop van **1999** duikt papier op met rijen van 15 posthoorns, ook type I *(afb.5)*.
Opvallend is de barcode links bovenaan die de Oostenrijkse Post niet kan verklaren.
Die komt later ook voor op de groene posthoornstroken.

Afb.5: 15 posthoorns

3. Oranje posthoorns type II

Op de strook van **7 juli 2000** in *afb. 6* uit Hirtenberg bij Wenen komt een nieuw type posthoorn voor: type II. Dit type wordt aanvankelijk in oranje gedrukt. De posthoorntjes staan op hun kop. Bovendien is de waarde gedrukt als XXXXXX: een proefdruk. *Afb.7* van **12 maart 2001** toont de normale stand van de posthoorns.

Afb.6: proefdruk oranje kopstaand

Afb.7: normale stand

Op een brief van **7 juli 2000** *(afb.8)* gaat het ook om rijen van 15. Bijzonder is de onverklaarbare barcode links boven, waardoor de plaats van verzending onleesbaar is. Zie ook een dergelijke barcode in afb.5.

Afb.8: oranje posthoorns

Deze oranje kleur is nog tot zeker **15 mei 2003** in gebruik geweest *(afb.9)*, in dit geval ook met kopstaande posthoorns. RO staat voor Recommandé OPAL.

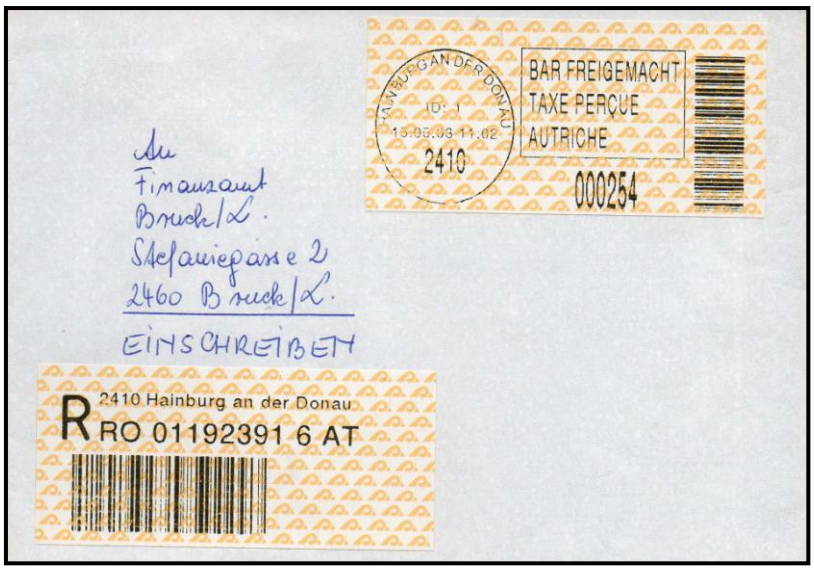

Afb.9: late datum; kopstaande posthoorns

4. Gele posthoorns type II

Al in **juni 2001** komt dit type II posthoorns voor in felgeel *(afb.10)*. Dit blijft zo in de jaren daarna. Wel worden er dan ook nog posthoorns van het type I gebruikt, maar dat betreft waarschijnlijk het opmaken van restrollen.

Afb.10: 15 gele posthoorns

Wanner we de typen posthoorns onder elkaar zetten ontstaat het volgende beeld *(afb.11)*.

Type I
17 hoorns

Type I
15 hoorns

Type II
15 hoorns
ORANJE

Type II
15 hoorns
GEEL

Afb.11: typen posthoorns

5. Van Shilling naar Euro

Op **1 januari 2002** heeft Oostenrijk de Schilling ingeruild voor de Euro. De waarde in *afb.12* moet dus worden gelezen als € 1,09.

Afb.12: waarde in Euro

Op de stroken in *afb.13* van **25 juni 2003** is de print naar links verschoven.

Afb.13: losse R-strook

Op een strook van **8 januari 2004** is de tekst in de rechthoek gewijzigd *(afb.14)*. De Franse tekst TAXE PERÇUE is vervangen door het Engelse POSTAGE PAID. Daaronder is de Franse benaming AUTRICHE vervangen door het Duitse ÖSTERREICH en het Engelse AUSTRIA.

Afb.14: tekstwijzigingen

6. Wit papier

Begin 2004 wordt het papier met de posthoorns geleidelijk vervangen door wit glanzend papier. De eerste strook die ik heb is van **14 februari 2004** *(afb.11)*. In de opdruktekst is niets gewijzigd.

Afb.15: wit papier

Op de brief van **16 november 2005** uit Wenen zit echter een R-strook met ee5n andere tekstopmaak en met 10 horizontaal gestapelde strepen aan de rechterzijde *(afb.16).*

Afb.16: R-strook

Nog tot ver in **2005** wordt posthoorntjespapier gebruikt, waarschijnlijk om restrollen op te maken *(afb.17).*

Afb.17: restrol in 2005

Het witte glanzende papier van begin 2004 wordt in de loop van **2006** afgewisseld door stroken met dofgrijs papier en met een wat vagere opdruk. Uit zo'n strook van **11 mei 2007** *(afb.18)* blijkt dat de tekst aanvankelijk ongewijzigd is gebleven. Toch komt er na verloop van tijd een tekstwijziging. Op de strook van **20 november 2008** in *afb.19* wordt 'november' niet meer aangeduid met 11, maar met NOV, dus 20NOV08.

Afb.18: dofgrijs papier

Afb.19: 20NOV08

Ook op dofgrijs papier komt een strook voor met onderaan een verlenging waarop PRIORITY is gedrukt *(afb.20)*.

Afb.20: PRIORITY

Enige tijd later heeft het dofgrijze papier kennelijk afgedaan. Ik ontving een strook van **20 december 2010** met het witglanzende papier als in 2004. De tekstopmaak is ongewijzigd gebleven *(afb.21)*.

Afb.21: wit papier

7. Co2-logo

Op **23 januari 2012** trof ik tijdens een wintersportvakantie bij toeval een nieuwtje aan. In het postkantoortje van Vandans in de provincie Vorarlberg vroeg ik een frankeerstrook van € 0,05 om op een briefkaart bij te plakken bij een postzegel van € 0,65, die ik nog had van het jaar ervoor. Ik moest even goed kijken wat er ineens anders was, maar al snel viel het tekstblokje met CO2 NEUTRAL ZUGESTELLT op (= CO2 neutraal bezorgd) *(afb.22)*. De loketdame draaide in dezelfde minuut (zie het stempel 14:00 uur) een strook van € 0,05 uit zonder dat tekstblokje *(afb.23)*. Ze vertrouwde me toe, dat de eerste strook eigenlijk bedoeld is voor binnen Oostenrijk. Op stroken naar Europese landen of de rest van de wereld komt het tekstblokje inderdaad niet voor. Waarom, wist ze niet.

Afb.22: met tekstblokje

Afb.23: zonder tekstblokje

De Oostenrijkse Post in Wenen gaf uitsluitsel op mijn verzoek om informatie. Het CO2-logo wordt **sinds augustus 2011** gebruikt. Deze verzendvorm werd aanvankelijk alleen in Oostenrijk zelf aangeboden en wel in de Duitse taal. In de loop van 2018 is het logo op alle stroken ingevoerd, ook naar het buitenland. Bovendien komt PRIORITY vanaf 1 juli 2018 links verticaal voor in plaats van aan de onderzijde. Het geldt niet alleen voor de EU (tarief 2018 € 0,90), maar ook binnen Oostenrijk (€ 0,80). Nieuw is de opdruk ECO (Economy) in *afb.24.* Tarief voor Oostenrijk in 2018 is € 0,70, voor de EU van 20-70 gram € 1,75.

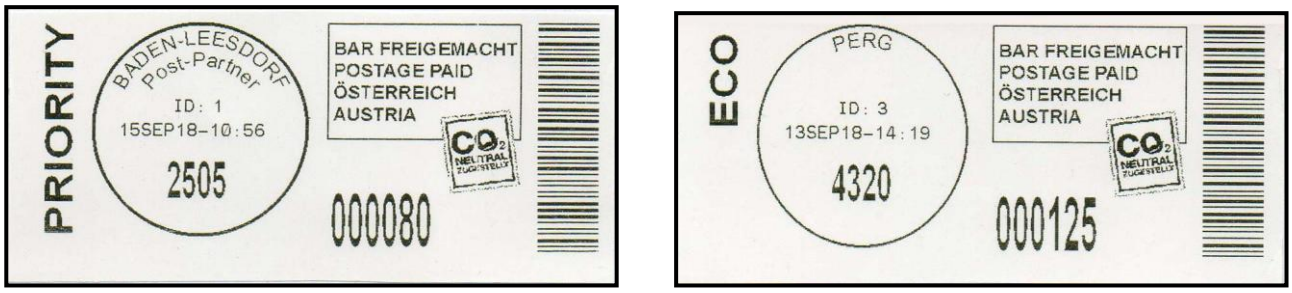

Afb.24: PRIORITY en ECO verticaal

Ook in Nederland wordt reclame gemaakt met milieuvriendelijke postbezorging. Zie de voorbeelden hierna *(afb.25).*

.

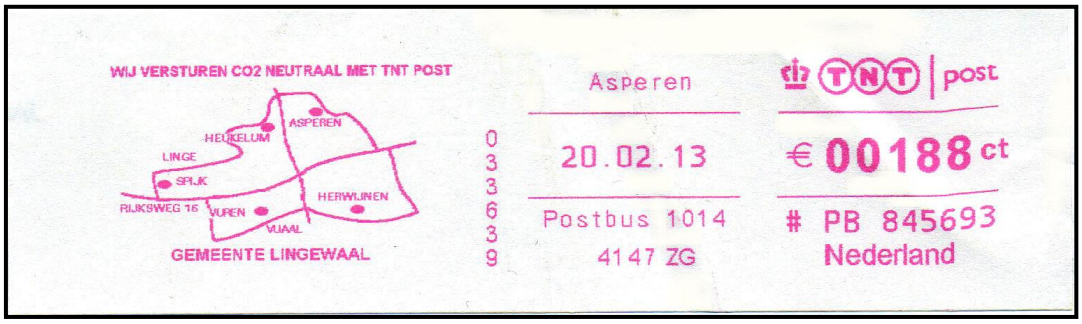

Afb.25: CO2-neutraal

8. Bijzonderheden

8a. Verenigde Naties Wenen

Een buitenbeentje betreft de strook van **6 juli 2000** uit het gebouw van de Verenigde Naties in 1400 WIEN *(afb.14)*. Dit gebouw is niet algemeen toegankelijk. Liefhebbers van gewone VN-postzegels kunnen wel bij het loket van de filatelistische dienst van de Verenigde Naties terecht, maar het interne postkantoor gebruikt geen postzegels meer, alleen frankeerstroken. Overigens is het wel opmerkelijk dat in het stempel links VEREINTE NATIONEN staat, maar in de rechthoek ernaast ÖSTERREICH en AUSTRIA. Strikt genomen had daar UNITED NATIONS moeten staan.

Afb.14: Verenigde Naties

De witte strook van **30 november 2005** van de Verenigde Naties in *afbeelding 15* volgt de Oostenrijkse stroken uit die periode: de waarde is in euro en de tekst in de rechthoek is opgemaakt in het Engels.

Afb.15: wit papier

8b. Wincor-Nixdorf automaat Wenen

Niet alle zelfklevende stroken van de Oostenrijkse post komen uit loket-frankeermachines. **Op 19 oktober 2007** is in drie postkantoren in Wenen 1010, 1070 en 1230 een pilot begonnen met een Wincor-Nixdorf zelfbedieningsautomaat, die gedateerde stroken uitgaf *(afb.22)*. De opdruk vertoont gelijkenissen, maar ook verschillen met de loketstroken. De strook uit WIEN 1070 heeft linksboven een 1, die

uit WIEN 1010 linksboven een 2. De stroken hebben ronde hoeken. Het bedienen ervan was zo gecompliceerd dat het publiek zich ervan afkeerde. De pilot eindigde op **31 april 2011**.

Afb.22: Wincor-Nixdorf

9. Storingen en drukfouten

9.1. Wegvallen opdruk

Op **11 november 2002** deed zich in Hirtenberg een printstoring voor *(afb.8).* Op de strook zijn de postcode 2552 van Hirtenberg en de zegelwaarde weggevallen. Op de R-strook is de cijfercode niet gedrukt. Die is er met de hand boven geschreven en met een dagtekeningstempel en paraaf bevestigd. Ook de waarde is handgeschreven: EUR 2,54.

Afb.11: printstoring

9.2. Wegvallen plaats van herkomst of kopstaand

9.3. Pilot in Wenen in 2006/2007

In Wenen is **eind 2006/begin 2007** een pilot gehouden met zebraprinters. Opvallend is de kopstaande druk van WIEN. De nullen hebben een dwarsstreep, de 1 in de postcode 1072 heeft een platte poot. De pilot heeft geen vervolg gekregen.

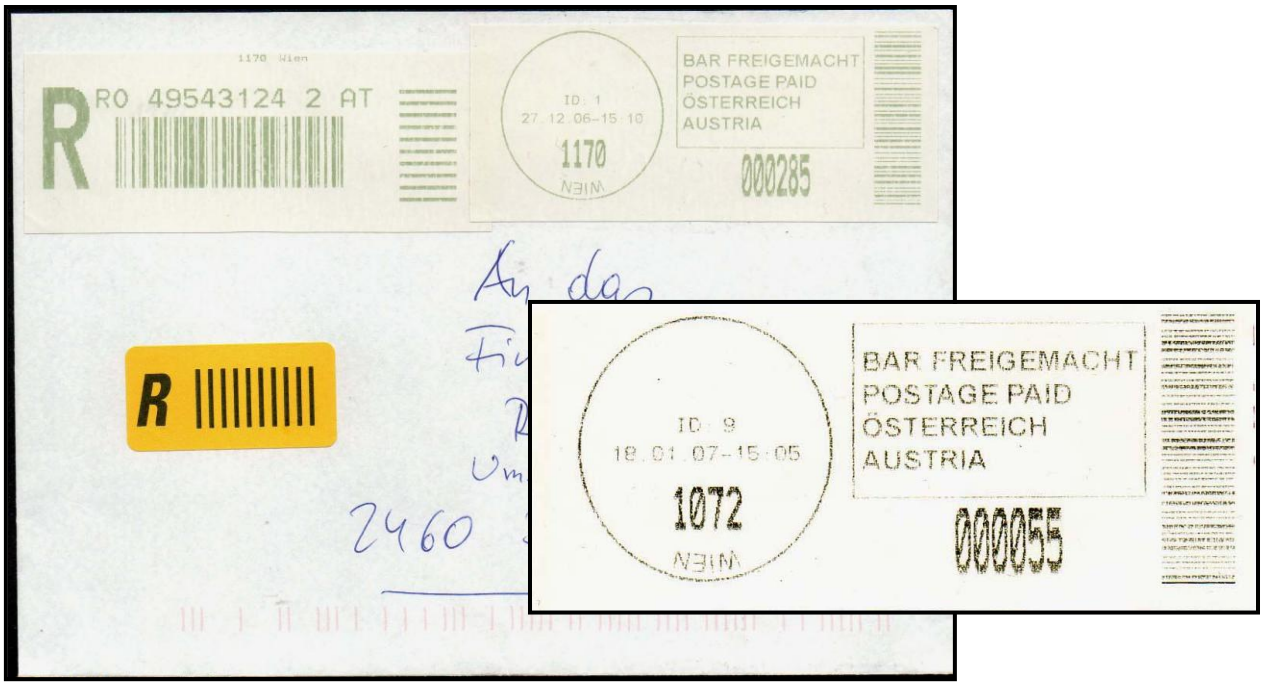

9.4. Schrijfletters plaats van herkomst

9.5. WERTBRIEF UNFREI

Een bijzondere verzendingsvorm gold alleen voor poststukken uit diverse laboratoria of universiteiten. In totaal zouden er 12 van dergelijke instanties zijn. De inhoud betreft meestal bloedmonsters of verschillende bacteriologische monsters.
De verzending gold alleen voor gevaarlijke inhoud. Daarop wijst het vierkant met UN 2814 (besmettelijk voor mensen) of UN 2900 (dieren).
Het portobedrag wordt door de ontvanger voldaan: EINZUHEBENDES ENTGELT.

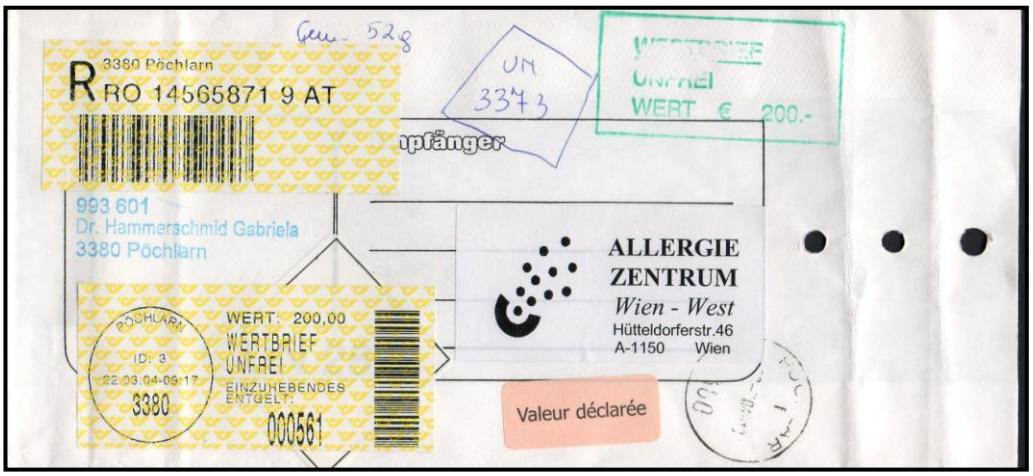

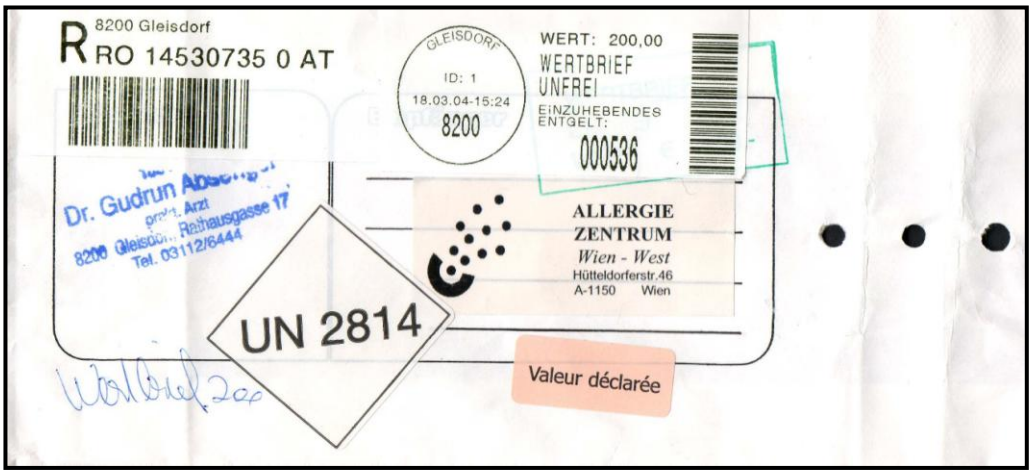

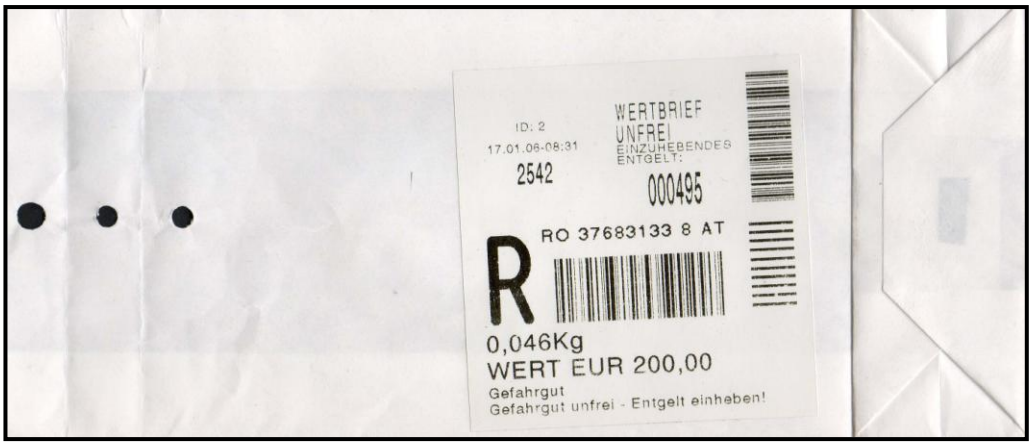

9.6. Software fout

Op **17 november 2005** kwam een softwarefout voor, waarvoor ook de Oostenrijkse Post geen verklaring kon vinden *(afb.14).*

Afb.14: misdruk tekst

9.7. Barcode links

Bijzonder is de onverklaarbare barcode links boven, waardoor de plaats van verzending onleesbaar is. De hoogte van de barcodes varieert van 2 tot 22 mm *(afb.15),*

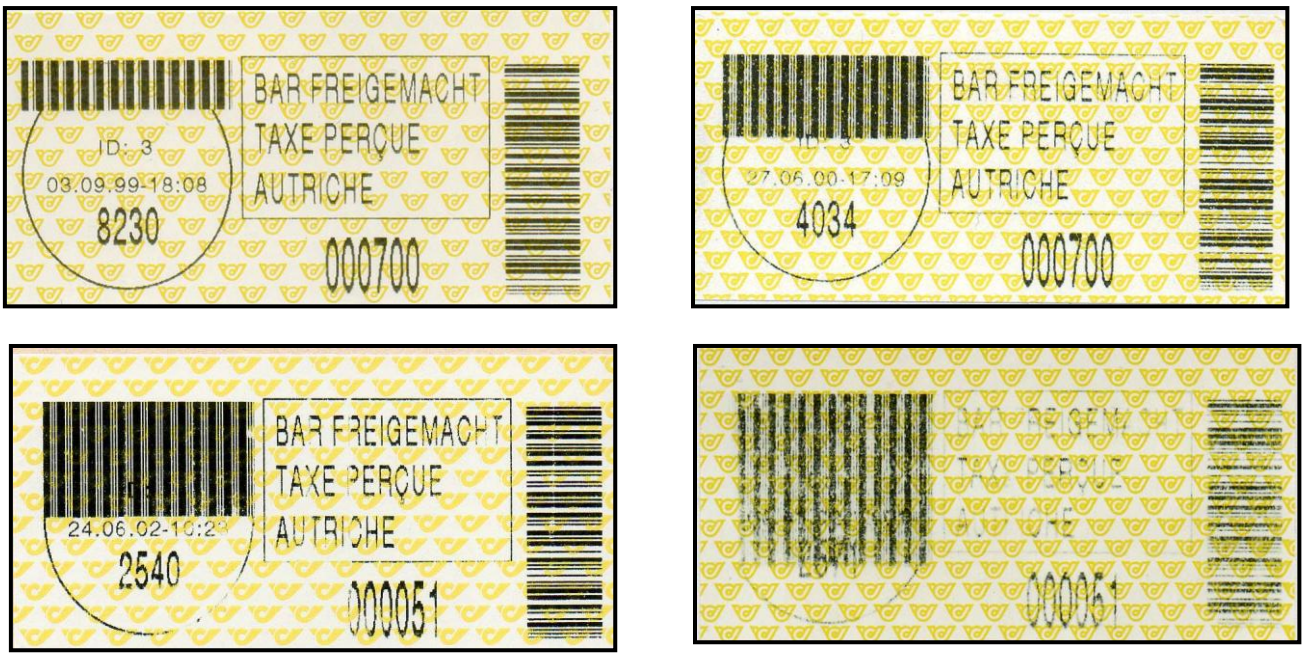

Afb.15: barcodes

9.8. Track&Trace

Niet eerder zag ik de druk Track&Trace links onder op de loketstrook geprint *(afb.16).*

Afb.16: Track&Trace

9.9. Versnijding

Op een strook van **20 augustus 2012** komt een versnijding voor. Op een Kerstenveloppe, die is verzonden op **16 december 2013**, trof ik een versneden loketstrook als bijfrankering aan *(afb.22)*. De enveloppe is binnen Oostenrijk verzonden, dus met CO2-logo.

Afb.22: versneden loketstroken

10. Epiloog

Zoals in zoveel landen worden de veranderingen in opdruk of papiersoort niet van tevoren aangekondigd. Je moet zelf proberen een en ander te reconstrueren. Al zoekende leveren 13 jaren loketstroken in Oostenrijkse postkantoren een interessant beeld op van wat er zoal aan aardigheden te ontdekken valt.